EUSKAL HERRIKO

ZOO ETA AKUARIOEN AZTERKETA

NOR

EUSKAL HERRIA ANTIESPEZISTA

EUSKAL HERRIKO
ZOO ETA AKUARIOAN AZTERKETA

NOR – 2019

2019an Euskal Herriko eta Kantabriako zoo eta aquarioak bisitatu eta ikertu ditugu. Animalia eta instalazioak aztertzeaz gain bideo eta argazkietan jaso dugu ikusitako guztia.

Informe honek argazki eta ikus-entzunezko erreportajeetan adierazten direnak frogatzen dituzten datuak biltzea du helburu. Horretarako NOReko kideek bertako langileekin egindako elkarrizketak, albaitaritza informeak eta kazetaritza artikuluak erabili ditugu, besteak beste.

TESTUINGURUA

Bisitatutako zentroak 8 izan dira. Sei Euskal Herrian: Donostiako Aquariuma, Miarritzeko Itsas Museoa, Getxoko akuarioa, El Karpin, Basondo, eta Senda Viva; eta beste 2 Kantabriako (Espainia) Cabarceno eta Santillana del Mar-eko zoologikoa. Azken bi hauek jasotzen duten euskal bisitari kopurua ikusita hartu da erabaki hau. Santillana del Mar-eko zooan eskuorriak euskaraz eskaintzen dituzte eta Cabarcenok Euskal Herriarekin duen erlazioa ezin ukagarria da[1 2 3 4].

Getxoko Aquariumak 2020ko urtarrileko 31n itxi zuen. Bizkaiko Foru aldundiak finantzazioa moztu eta gero udalak ez zuen nahi izan alde bakarrez jarraitu zentro hau finantzatzen[5]. Bertan zeuden animaliak Xixon eta Donostiako aquariumetara eraman zituzten[6]. Basondo eta El Karpinek haien buruak animalien babeslekutzat aurkezten badituzte ere zoo modura funtzionatzen dute. Basondo AIZAren (Asociacion Iberica de Zoos y Acuarios)[7] parte da, gainera.

Zoo eta akuarioen azterketa hau bi oinarrizko ideiatan sostengatzen da: gizakiz besteko animaliak interesak dituzten eta sentitzeko gaitasuna duten norbanakoak direla[8] batetik, eta haiekiko berdintasun-printzipio etikoarenpean jokatu behar dugula[9].

1 El 16,67% de los visitantes de Cantabria en 2019 fueron vascos, ICANE. https://www.icane.es/data/hotel-survey-pernoctations-travelers-distribution-origin/results

2 'Pese al pinchazo del domingo por la influencia de la lluvia y a que hoy era día de trabajo en Euskadi, ya que por cercanía muchos de los visitantes a las instalaciones cántabras son de esta zona' Alto Campoo, Cabárceno y Fuente Dé cierran el Puente con más de 24.100 visitas, Europa Press, 2019/12/09 https://www.europapress.es/cantabria/noticia-alto-campoo-cabarceno-fuente-cierran-puente-mas-24100-visitas-20191209200945.html

3 'Por procedencia, los visitantes de Madrid fueron los más numerosos (1.730), seguidos de los llegados de País Vasco (1.629)' Las instalaciones de Cantur recibieron 33.433 visitantes durante la Semana Santa, 20 minutos 2012/04/09 https://www.20minutos.es/noticia/1364074/0/

4 'El Parque de Cabárceno acogerá un encuentro de familias de policías y agentes residentes en Euskadi' El Correro. 2010/08/02 https://www.elcorreo.com/vizcaya/20100802/mas-actualidad/politica/parque-cabarceno-acogera-encuentro-201008021604.html

5 'Getxo aprueba el cierre del Getxo Aquarium el 31 enero' Deia, 2019/12/23 https://www.deia.eus/bizkaia/eskuinaldea/2019/12/23/getxo-aprueba-voto-pnv-pse/1008042.html

6 'Los peces y los corales del acuario de Getxo se van a San Sebastián y Gijón' El Correo, 2020/01/28 https://www.elcorreo.com/bizkaia/-margen-derecha/aquarium-getxo-cierra-20200127140134-nt.html

7 'Los parques de ocio y los zoos solicitan el Gobierno de España un plan para proteger el empleo' COPE.es, 2020/04/3 https://www.cope.es/emisoras/navarra/navarra-provincia/pamplona/noticias/los-parques-ocio-los-zoos-solicitan-gobierno-espana-plan-para-proteger-empleo-20200430_701714

8 'The Cambridge Declaration on Consciousness', 2012 http://fcmconference.org/img/CambridgeDeclarationOnConsciousness.pdf

9 'El trato a los animales no humanos, una consideración moral', Clara E. Paniego Burillo, El Salto, 2018/09/18 https://www.elsaltodiario.-com/el-rumor-de-las-multitudes/el-trato-a-los-animales-no-humanos-una-consideracion-moral

ANIMALIA KOPURUA ETA ERREKUPERAZIOA

Zentro hauetan, gutxienez, 16370 animalia daude itxita.

ZENTROA	NORBANAKO KOPURUA
Miarritzeko Itsas Museoa	8200 [10]
Donostiako Aquariuma	5000 [11]
Cabarceno	920 [12]
Zoo Santillana del Mar	2000 [13]
Senda Viva	800 [14]
El Karpin	500 [15]
Getxo Aquarium	300 [16]
Basondo	150 [17]
GUZTIRA	**16370**

Zentro hauetako langileei egindako galderen arabera urtean ez dituzte 20 animalia baina gehiago bernaturatu guztien artean. Azken urteetan publiko egin den kasu bakanetako bat Donostiako aquariumak 2018an sendatu eta gero itsasora bueltatu zuen `Donosti´ dordokarena da[18]. 2019an Miarritzeko itsas Museoko akuarioko langileen arabera, kostaldera ailegatutako hiru foka sendatu eta berriz askatu zituzten itsasoan.

Animaliak jaso, zaindu, sendatu eta berriz espazio naturaletan askatzea haien helburua dela dioten arren, erakusgai dauden animalien %0,12arekin baino ez da hori gertatzen.

10 'Confinement : l'aquarium de Biarritz s'organise pour assurer les soins' Franceinfo 2020/04/04 https://france3-regions.francetvinfo.fr/-nouvelle-aquitaine/pyrenees-atlantiques/biarritz/confinement-aquarium-biarritz-s-organise-assurer-soins-1811114.html

11 'Museo Oceanográfico-Aquarium de San Sebastián', Nekatur https://www.nekatur.net/Lugar-interes.aspx?lang=eu-US&Id=200

12 '25 años con Cabárceno' El Diario Montañes, 2015/08/16 https://www.eldiariomontanes.es/cantabria/201508/15/anos-cabarceno-20150815162536.html?ref=https:%2F%2Fwww.google.com%2F

13 Zoo Santillana del Mar https://www.zoosantillanadelmar.com/index.php?option=com_content&view=article&id=71:grulla-coronada&catid=36:africa&Itemid=102

14 Senda Viva https://www.sendaviva.com/animales/

15 'El centro de acogida de animales salvajes, Karpin, renueva su oferta' Eitb.eus https://www.eitb.eus/es/radio/radio-euskadi/programas/reportajes/detalle/5473108/el-karpin-el-centro-acogida-animales-salvajes-renueva-su-oferta/

16 Guia del Ocio https://www.guiadelocio.com/vizcaya/ninos/getxo/getxo-aquarium

17 'Basondo, el refugio de la fauna silvestre' Txikaletos, 206/11/7 https://txikaletos.com/?p=205

18 La tortuga 'Donosti' vuelve al mar tras recuperarse de sus heridas, El Diario Vasco, 2018/06/15 https://www.diariovasco.com/gipuzkoa/tortuga-donosti-aquarium-recuperacion-20180615190546-nt.html

HEZKUNTZA

Gure ikerketaren arabera, pertsona bakoitzak minutu gutxi batzuk pasatzen ditu animalia bakoitza begiratzen. Zenbait ikerketak diotenaren arabera, bisitariek ez dute 30 segundo baino gehiago pasatzen espazio bakoitzean[19 20].

Kaiola, akuario edo espazioen kanpoaldean oso informazio eskasa ematen da. Jatorria, bizi itxaropena eta beste zenbait datu ematen dira. Bisitatu ditugun zentro guztietan egoera berdina aurkitu dugu.

Ikusi dugunean oinarrituta zoo eta akuarioek animaliak objektifikatu eta entretenimendurako erabili ditzakegularen ideia zabaltzen dela ikusi dugu. Stephen Kellert, Yale unibertsitateko ikertzailearen arabera "zooek naturarekiko maitasuna zabaldu ordez gizakiak animalien gainetik gaudelaren ideia zabaltzen dute"[21].

2007an AZAk, (Zoo eta Akuarioen Elkartea) argitaratutako ikerketa baten arabera, zooek sustatzen duten faunarekiko begiruneak ingurumenarekiko babesa sortzen duela baieztatzen zuen. Emoryko Unibertsitateko ikertzaile talde batek ikerketa aztertu zuenean ordea emaitzak handituak zeudela ondorioztatu zuten eta bertan adierazten zuten zehazki: " zoologikoek eta akuarioek jarrera aldaketa, hezkuntza edo bisitarien kontserbaziorako interesa sustatzen dutela frogatzen duten datu konplexu edo bereziki iradokitzailerik ez dago" [22].

Horren adibide argia da Basondo zentroan existitzen den untxi eta akurien gela. Umeei zuzendutako espazioa da non animaliak ikutu, hartu eta mugitu ditzaketen. Ez dute animaliei buruzko informaziorik ematen; ez dago zentroko arduradunik ez monitorerik. Jostailu gela bat da.

19 'An Introduction to Zoo Biology and Management' Paul A. Rees, 2011

20 'Encyclopedia of Marine Mammals' William F. Perrin, Bernd Würsig, J.G.M., 2009

21 'Kinship to Mastery: Biophilia In Human Evolution And Development' Stephen R. Kellert, 1997.

22 'Researcher questions what zoos truly teach' Carol Clark, 2010 https://www.emory.edu/EMORY_MAGAZINE/2010/summer/marino.html

ANIMALIEN JATORRIA ETA SALEROSKETA

Espezieen kontserbazioa aitzakiatzat hartuta, zooek eta akuarioek gatibu dituzten animaliak ugaltzera bultzatzen dituzte, bisitariak erakarri eta haien atentzioa bereganatzen duten animaliak direlako[23] batetik eta haiekin beste zoo batzuekin trukeak egiten dituztelako bestetik. Donostiako Aquariumak argi eta garbi adierazi du hori, marrazoek izandako azken kumeak jaio direnean: "puede llegar un momento donde tengamos una población de tiburones demasiado alta, y tengamos la necesidad de realizar «intercambios con otros acuarios»"[24].

Zooetan jaiotzen diren animaliak bizi osorako gatibutzapean bizitzera behartzen dituzte. 2005etik, hainbat foka kume jaio dira Miarritzeko Itsas Museoan, eta beste akuariotara mugitu dituzte. 2005ean, Naia deitu zuten kumea jaio zen, eta Bretainiako Brest hiriko akuariora eraman zuten. 2019ko azaroan, berriz, 2009an jaiotako Noella mugitu zuten Miarritzetik Santanderrera, hango akuariora. Informazio hau itsas museoak berak eskaintzen duen paneletan aurkitu dugu. Donostiako Aquariumak hainbatetan egin ditu publiko animalien jaiotzak. Inoiz ez da aipatu animalia hauek itsasora bueltatzeko intentziorik[25].

Animaliak harrapatu eta zoo edo akuarioetara garraiatzen dituzten enpresa ugari existitzen dira. Basondo, Cabarceno, Santillanako zooak, Senda Vivak, Miarritzeko Itsas Museoak eta Donostiako Aquariumak esplotazio zentro hauen interesak defendatzen dituzten loobyen bazkide dira elkarte hauen bitartez: EAZA (European Association of Zoos and Aquaria), AIZA (Asociación Ibérica de Zoos y Acuarios) , WAZA (World Association of Zoos and Aquariums), EUAC (European Union of Aquarium Curators) edo UCA (L'Union des Conservateurs d'Aquariums). Elkarte hauek erlazio zuzena dute animaliak bahitu eta saltzen dituzten enpresekin, eta hainbatetan elkarte hauen babesle ofizialak dira ere, EUAC-ren web orrian adierazten den bezala[26]. Donostiako Aquariumak kantauri itsasoan bizi diren animaliak harrapatu eta gatibutzara eramaten dituen zerbitzu propioa du[27 28].

Kudeaketa arrazoiengatik osasuntsu dauden animaliak hiltzea legala da eta EAZA eta WAZAren praktika onargarrien gidan jasota dagoen praktika da. 'Culling' deitzen zaio animaliak sistematikoki hiltzeari haiekin zer egin ez dakitenean[29]. Hori da Cabarcenon 2014an gertatu zena "irizpide kontserbazionistak" jarraituz bertako otso heldu guztiak tiroz hil zituztenean[30].

23 'Babies were generally more appealing to visitors than adults' What animals do zoo visitors most want to see? CABI, David Simpson, 2016/07/05 https://www.cabi.org/leisuretourism/news/25079

24 Un hospital para las especies marinas, El Diario Vasco, 2018/08/12 https://www.diariovasco.com/gipuzkoa/hospital-especies-marinas-20180812182615-nt.html

25 'Nacen nueve crías de tiburón 'mustelus' en el Aquarium de San Sebastián' El Diario Vasco, 2010/12/11 https://www.diariovasco.com/-v/20101211/al-dia-local/nacen-nueve-crias-tiburon-20101211.html

26 EUAC https://www.euac.org/support-membership

27 'Tiburones visitan la costa guipuzcoana' El Diario Vasco, 2012/07/18 https://www.diariovasco.com/v/20120718/al-dia-local/playas-salvo-tiburones-20120718.html

28 '¿Cómo se pescan los peces del Aquarium de Donostia?' 2012/07/12 Teknopolis, EITB https://www.eitb.eus/es/videos/detalle/999147/video-como-se-pescan-peces-aquarium-donostia--teknopolis/

29 'Matar animales sanos (porque no saben qué hacer con ellos) es legal en los zoos' Eldiario.es, 2018/07/20 https://www.eldiario.es/caballodenietzsche/Matar-animales-sanos-saben-nilgos_6_794830516.html

30 'El parque de Cabárceno 'sacrifica' a tiros a todos sus lobos adultos' La Vanguardia, 2014/12/10 https://www.lavanguardia.com/natural/20141210/54421291499/parque-de-cabarceno-sacrifica-a-tiros-a-lobos-adultos.html

ANIMALIEN EGOERA

Itxita bizitzeak ondorio fisiko eta psikologiko ugari sortzen dizkie animaliei zoo eta akuarioetan [31 32] eta arrainak ez dira horretaz libratzen, ikerketa desberdinek depresioa sufritu dezaketela baieztatzen baitute[33]. Donostiako Aquariumeko biologia zuzendariak, Euskal Telebistako erreportaje batean dioenez "animalia batzuk ez dira ohitzen gatibutzara, eta jateari uzten diote"[34].

Estereotipia edo zookosia, denbora luzez espazio mugatu batean bizitzera behartuta daudenean , estimulurik gabe eta haien jarrera normalak garatu ezinik daudenean, zenbait animaliak garatzen duten gaitza da. Etengabeko mugimendu errepikakorretan adierazten da normalean. Getxoko Aquariumean ezik, beste zentro guztietan estereotipiak zituzten animaliak aurkitu ditugu. Donostiako Aquariumean perloi arraina eta marrazoak, Miarritzeko Itsas Museoan begel arrain bat, Senda Vivan hartza, gepardoa eta tigrea, Basondon otsoa, El Karpinen hartz bat, Cabarcenon gepardoak eta Santillanako zooan lepahoria. Hau frogatzeko animaliak minutu luzez grabatu ditugu mugimendu estereotipatuak egiten.

Senda Viva parkean gatibu dauden hartz siriarrak hartz arre espeziekoak dira. Parkean 70 x 30 metroko espazio batean daude itxita (0.0021 km2.), datu desberdinek diotenez animalia hauek naturan 24 km2-tik 8.000 km2-ko espazioa hartzen dutela[35].

Cabarcenoko egoera izugarria dela salatu zuen zentroko albaitari zuzendariak 2015 eta 2017ko informeetan eta instalazioak egoera penagarrian zeudela adierazi zuen. Animalia ugari haien arteko borroken bitartez hil egin dira espazio komunak partekatzera behartuak izan direlako jirafak eta tigreak, besteak beste[36 37].

Arrautzen zikloa azaltzeko espazio berezi bat du Sendavivak, etxekotutako animalien inguruko eremuan. Txitak arrautzatik nola ateratzen diren azaltzea da helburua, eta, horretarako, txita jaio berriak, egun batekoak, bikoak eta abar dituzte kaiola txiki batzuetan. Haurrei bereziki zuzendutako atal horrek, ustezko asmo didaktikoa du. Zoologikoko langile batek horrela azaltzen du azken kaiolatik zer bide egiten duten: "Anitz jaiotzen dira; beste animaliei jateko ematen dizkiegu". Donostiako Aquariumean ere adierazi digute akuario handian dauden animalia batzuk marrazoek jateko uzten dituztela bertan.

31 'Captivity can cause weight loss, persistent changes in baseline and integrated GCs, changes in the immune system and reproductive suppression. These effects can last for months or years in some species, indicating that some species may never truly adjust to captivity conditions." Chronic captivity stress in wild animals is highly species-specific, Clare Parker Fischer and L Michael Romero, 2019/12/04 https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6892464/

32 'Vancouver Aquarium's belugas showing key signs of stress, boredom, experts say', Vancouver Sun, 2016/07/3 https://vancouversun.com/-news/local-news/repetitive-behaviour-of-vancouver-aquarium-beluga-evidence-of-madness-behaviour-specialist/

33 Fish Depression is not a Joke, New York Times, 2017/10/06 https://www.nytimes.com/2017/10/16/science/depressed-fish.html

34 '¿Cómo se pescan los peces del Aquarium de Donostia?' 2012/07/12 Teknopolis, EITB https://www.eitb.eus/es/videos/detalle/999147/video-como-se-pescan-peces-aquarium-donostia--teknopolis/

35 'Seasonal range size in relation to reproductive strategies in brown bears Ursus arctos'. Journal of Animal Ecology. Dahle, B.; Swenson, J. E. (2003)

36 'La «desastrosa» situación del parque de Cabárceno', El Diario Vasco, 2018/05/8 https://www.diariovasco.com/sociedad/desastrosa-situacion-parque-cabarceno-cantabria-zoo-20180508101356-nt.html

37 'Otra pelea a muerte acaba con uno de los tigres de la manada de Cabárceno' El Correo, 2012/03/2 https://www.elcorreo.com/vizcaya/20120302/mas-actualidad/sociedad/otra-pelea-muerte-acaba-201203021821.htm

ONDORIOAK

Argiak dira akuarioek eta zooek beren existentzia justifikatzeko erabiltzen dituzten errekuperazioaren, hezkuntzaren eta ongizatearen argumentuak ez daudela ez egitate, ez frogetan oinarrituta. Animaliak ez daude ondo zainduta, zentrook ez dituzte errekuperazio lanak egiten, ez dira animaliei buruz ikasteko lekuak, eta, gainera, ez dute animalien aldeko balio etiko positiborik transmititzen.